

Hoofdstuk 6

WAO-keuring *'Een bezet en gevarieerd leven heeft cliënt niet'*

Vergeleken met de volgende WAO-keuring is deze eerste nog vriendelijk, maar wel opmerkelijk. Na acht maanden ziekteverlof ontvang ik al een aanvraag, je *moet* er zelf om vragen. De keuring zelf zal pas twee maanden later plaatsvinden, twee dagen na de brief van Dirk Monsma over de zogenaamde kritische geluiden, zijn e-mails moeten nog komen. Ik heb op dit moment nog geen reactie op de brief aan mijn (vorige) huisarts en ik sta op het punt om de kwestie met Dirk uit handen te geven aan mijn vakbond.

Het is spannend, want hoe zal men mij daar beoordelen? Ik ben tenslotte bijna een jaar met ziekteverlof en dan zal een buitenstaander waarschijnlijk verwachten dat ik wel ben opgeknapt. Iedereen die me vraagt naar hoe het gaat kan ik zo voor de vuist weg weinig concreets daarover zeggen, en hoe zal dat dan bij zo'n keuring gaan? Stel dat ik weer terecht kom bij iemand met de instelling van mijn vorige huisarts. Het zou kunnen dat ik met zulke vage klachten wel weer aan het werk kan gaan.

Het lijkt me noodzakelijk en verstandig om mijn klachten op papier te zetten, zodat ik straks niet met mijn mond vol tanden sta. In de periode tussen die aanvraag en de keuring zelf verzamel ik daarom indrukken en ik kijk mijn dagboek erop na. Daarvan maak ik een overzicht in telegramstijl, ook van de last gedurende de zware jaren en het gedoe met Henk Mali, en op dezelfde wijze doe ik verslag van de ervaringen met mijn huisarts, inclusief mijn medische klachten gedurende de zware jaren. Dit overzicht, dat dateert van vóór de ontmoeting op het terras en de opwindingsdaarover, neem ik mee naar de keuring.

In het aanvraagformulier wordt ook gevraagd of het eventueel om een bedrijfsongeval gaat. Daarom doe ik er een begeleidende brief bij waarin ik mijn positieve antwoord toelicht. In enkele regels vat ik de tegenwerking en tegenslagen gedurende de zware jaren samen, inclusief mijn waarschuwingen aan mijn vorige directeur Henk Mali en zijn reacties daarop. Ik vermeld het bestaan van de notitie aan Dirk Monsma, en ik raad hen aan een kopie daarvan bij de SKVR op te vragen. Tijdens de keuring blijkt dat de keuringsarts die brief van slechts één kantje niet of nauwelijks heeft gelezen.

Twee dagen na de brief van Dirk Monsma over de zogenaamde 'kritische geluiden' zit ik tegenover de keuringsarts. Alleen al de toon waarop ze praat tegen iemand die, wat mijn leeftijd betreft, haar vader zou kunnen zijn. Alsof ik een scholier ben. Ik heb al weken een extra opgefokt gevoel door het gedoe met Dirk, en ook vanwege de keuring zelf voel ik me onaangenaam opgewonden. Onder die omstandigheden is het gesprek met de keuringsarts, dat zo'n anderhalf uur duurt, een hele klim.

'Ik heb hier een heel dossier over u. U maakt op mij een depressieve indruk.' Terwijl zij haar hand met gespreide vingers nadrukkelijk op dat 'hele dossier' laat rusten, kijkt ze me vragend aan. Op mijn beurt ben ik verbaasd, want dat kan ze in die paar minuten toch niet zomaar vaststellen, of maakt ze dat op uit het verslag van de bedrijfsarts? En dat 'hele dossier...', er kan evengoed niets in zitten, zo dun is het. Het kan om slechts enkele papieren gaan, op een hand te tellen: mijn aanmeldingsformulier met de korte begeleidende brief, vermoedelijk een verslag van de bedrijfsarts, en een 'volledig' reïntegratieplan. Dat laatste blijkt overigens pas vijf maanden later, als ik een afschrift van haar rapportage ontvang.

Ze vraagt naar hoe ik gisteren de dag heb doorgebracht. Toevallig een zondag, geen representatieve dag, ook voor mij niet, ondanks de omstandigheden. Ze maakt notities van wat ik zeg en herhaalt voortdurend mijn opmerkingen. Die herhalingen moet ik telkens corrigeren, terwijl het toch om een eenvoudige opsomming gaat. Pas

achteraf bedenk ik dat het een methode kan zijn om te controleren of mijn verhaal consequent blijft, en dat ik niets ter plekke verzin. Maar op dat moment maakt het me prikkelbaar.

Door haar vragen wordt het een verslag van uur tot uur. Zo doende vertel ik onder meer dat ik die zondag even bij een vriend langs ben geweest die net aan de lunch zat en mij ook een boterham aanbood. Als ik vijf maanden later eindelijk de rapportage thuis krijg, heeft ze daaruit een vreemde conclusie getrokken.

Uit haar vervolgvragen blijkt dat de operatie nieuw voor haar is. Vreemd, want ik heb het wel in mijn brief vermeld, omdat dit de aanleiding was om na het herstel daarvan thuis te blijven. Ze reageert erop alsof het heel erg voor me is, ondanks mijn verzekering dat ik me inmiddels meer zorgen maak over mijn burn-out.

Als ze naar mijn medische klachten vraagt geef ik haar het overzicht dat ik de afgelopen weken heb gemaakt. Naar aanleiding van een vraag over de voorgeschiedenis, zeg ik iets over de opstelling van mijn huisarts en dat ik hem inmiddels een brief heb geschreven over mijn twijfels die ik over zijn behandeling heb. 'U bent wel heel formeel met die brievenverschrijving, u bent heel precies.' Ik zeg dat er ook veel is gebeurd dat niet onbesproken mag blijven. Misschien heeft in haar bedrijfscultuur de term 'formeel' een gunstige betekenis, maar niet bij mij.

'Leest u veel?' Hooguit twee, drie pagina's per keer, en dan moet ik vaak hele alinea's herlezen omdat er gaten in mijn concentratie vallen en tussendoor leg ik dat boek nogal eens opzij, antwoord ik. Ik voeg er aan toe dat ik me beperk tot 'lichte' lectuur. 'Wat leest u dan?' Het laatste dat ik uit mijn boekenkast haalde om te herlezen, was een oude pocket van Simenon, dat leest gemakkelijk. 'U leest toch geen Frans, u hebt toch geen academische opleiding?'

Ik ben even uit het veld geslagen, en zonder erover na te denken zeg ik dat het gaat om vertaalde boekjes van Maigret. 'Maigret?' vraagt ze. Pas als ik weer buiten sta maakt het me, te laat, boos. Hoezo geen Frans? Mijn middelbare school heb ik zo'n veertig jaar geleden afgesloten met een eindexamen met vier verplichte talen,

keuzevakken bestonden toen niet. En wie zegt dat ik niet heb gestudeerd? Op het aanvraagformulier kon ik alleen maar mijn diploma's invullen, niet een eventueel niet afgeronde studie of een cv. En wie doet er nu Frans tijdens een universitaire studie, behalve wie die taal als studierichting heeft?

Nog steeds ben ik onvoldoende alert, en dan gaat de ander er gemakkelijk met een misplaatste veronderstelling vandoor. Ik laat me op mijn vingers tikken terwijl dat andersom zou moeten zijn. Dat besef blijft extra ongemakkelijk voelen. En zulke situaties blijven zich maar herhalen.

Na ongeveer een uur komt ze toe aan haar conclusies, maar eerst heeft ze nog een advies. 'Het lijkt mij verstandig als u een psychiater raadpleegt.' En op mijn verbaasde blik: 'Ik wil u alleen maar helpen om ook beter te worden en een goede therapie te vinden.' Ik kan niet anders dan opmerken daar natuurlijk geen bezwaar tegen te hebben, maar ik adviseer haar om zeker ook de psycholoog van de ARBO te raadplegen. Hij heeft immers beweerd dat rust de enige therapie is omdat het in wezen een fysieke en hormonale kwestie is. Met hem heb ik inmiddels bijna tien gesprekken gevoerd, en de bedrijfsarts noemde een depressie een bijkomend verschijnsel bij een burn-out. Dat het gedoe met mijn werk ook mijn kop beroert, los je volgens mij niet op met een therapie, ook niet bij een psychiater. Dat is eerder iets voor mijn vakbond. En als er iemand op de stoel bij een psychiater moet gaan zitten, dan moet dat mijn werkgever zijn, dacht ik zo. Anders is het symptoombestrijding, sleutelen aan een slachtoffer en de veroorzaker gewoon zijn gang laten gaan. Maar dat bedenkt ik natuurlijk allemaal achteraf, en niet tijdens het gesprek zelf.

Haar conclusie: 'U kunt twee uur per dag werken'. Moet ik nu twee uur per dag gaan werken? Geschrokken zeg ik dat ik het niet begrijp. Ik krijg een langdurige uitleg die vrijwel geheel langs me heen gaat, ik vang alleen nog op dat het voor mijn bestwil is. Pas aan het einde van dat tamelijk lange verhaal, besluit ze met de op-

merking dat ik dus volledig arbeidsongeschikt ben. Waarom zegt ze dat niet meteen? Plagerij kan het niet zijn, het zal dus wel een of andere duistere functie hebben. Misschien een tactiek om te peilen hoe ik erop reageer? Later bedenk ik dat die twee uur mogelijk een juridische betekenis hebben, waarschijnlijk vanwege de kans op een terugkeer naar je werk.

Ze zegt me dat ik binnenkort een uitnodiging krijg voor een gesprek met een arbeidsdeskundige, maar dat zal er nooit van komen. Wat heeft dat trouwens voor zin als ik voorlopig toch volledig arbeidsongeschikt ben? Begrijpen doe ik het allemaal niet, ik hoor het gelaten aan.

Na anderhalf uur sta ik weer op straat en voel ik een hevige pijn in mijn benen, zowel in mijn bovenbenen als in mijn kuit. Ook de dag daarop voelen mijn benen nog hard aan.

De volgende dag vind ik op mijn antwoordapparaat een bericht van haar. 'Ik heb overlegd met een psychiater. Hij vindt het in uw geval het verstandigst dat u zich meldt bij het Academisch Ziekenhuis in uw woonplaats, in de polikliniek psychiatrie, omdat u daar het snelst geholpen kunt worden. Dan hoeft u hierover uw huisarts niet te raadplegen. Want ik geloof niet in een burn-out, ik denk dat het een depressie is. Het lijkt mij de meest passende oplossing.'

Als ze mijn notitie aan Dirk Monsma had gelezen, dan kon ze deze conclusie niet trekken, lijkt me. Ik begrijp niet waarom ze wel die psychiater belt, maar niet de psycholoog die me bijna tien keer heeft gezien en gesproken. Als ik een paar maanden later in verband met zijn rapportage nog een keer contact met hem heb, begrijp ik dat ze nooit om zijn oordeel heeft gevraagd. Het zal ongetwijfeld enkel goede wil van haar zijn geweest om die psychiater te bellen, maar ik zou het anders hebben gedaan. En psychiaters? Ik wil er liever ver vandaan blijven. Het is niet alleen symptoombestrijding, ik zou ook het risico lopen dat het voor anderen weer een aanleiding kan zijn om te zeggen: zie je wel, je bent niet geschikt. En dat het de gevolgen zouden zijn van onverantwoordelijk gedrag van

de inmiddels gepensioneerde Henk Mali, dat zal daar ongetwijfeld buiten beschouwing moeten blijven. Want niet hij, maar ik zit dan tegenover een therapeut.

In het voorlaatste gesprek met de psycholoog van de ARBO meent hij dat ik evengoed mijn huisarts om een antidepressivum kan vragen. Hoewel er de laatste tijd aanleiding is om aan antidepressiva te denken, moet ik er volgens hem ook geen wonderen van verwachten en zelfs rekening houden met bijverschijnselen. De opmerking van de keuringsarts dat zij het geen burn-out vindt, maar een depressie, wuift hij weg. Natuurlijk een burn-out, maar lange tijd is er niet zo evident sprake geweest van een depressie en de laatste tijd juist wel, terwijl een depressie gewoon bij een burn-out hoort. 'Wat doet het er trouwens toe hoe het heet,' besluit hij.

De keuring begon al met haar opmerking dat ik een 'depressieve indruk' op haar zou maken. Dat kon ze hooguit hebben opgemaakt uit het verslag van de bedrijfsarts en zorgde wellicht voor enige vooringenomenheid. Met haar uitspraak 'ik geloof niet in een burn-out, ik denk dat het een depressie is,' gaat ze volledig voorbij aan mijn excessieve vermoeidheid, waar ik in de eerste plaats last van heb. Net als mijn huisarts kijkt ook zij bij het brandje naar de rook en niet naar het vuur, terwijl ik over dat vuur zowel in mijn brief als in het gesprek voldoende heb gemeld. Ze isoleert een van de gevolgen van de oorzaken.

Ze mag dan wel hebben gezegd dat ik volledig arbeidsongeschikt ben, maar ik wil het natuurlijk ook graag officieel weten. Pas vijf maanden na de keuring vind ik het besluit in mijn brievenbus. In de tussentijd heb ik niets gehoord, geen enkel bericht over vertraging of een andere reden. Ik verkeer voortdurend in onzekerheid over de werkelijke uitslag, de lange duur voedt de groeiende vrees dat er iets aan de hand kan zijn.

Het besluit is een algemene brief met een berekening van de uitkering. Tevens ontvang ik een afschrift van de rapportage van de keuringsarts. Die is ronduit gammal beargumenteerd met kromme

redeneringen en opgesteld in krakkemikkig Nederlands, van iemand met een afgeronde universitaire opleiding. Ik doe slechts een enkele greep:

De dag verhaal van cliënt toont een gestoorde dan en nacht ritme, een verlies aan vitaliteit en interesses, en een aparte dag indeling. Cliënt blijkt zich psychosociaal niet voldoende te verzorgen. Op persoonlijk niveau blijkt dit in het eten, hij gaat veelal naar een vriend, kookt niet en volstaat met het eten van een boterham indien hij alleen is. Een bezet, gevarieerd sociaal leven heeft cliënt niet, hij leefde voor de school.

Haar rapportage is dan wel niet in het Frans, maar ik moet het toch enkele keren herlezen. Uit de voetregel blijkt dat deze pas twee weken geleden is opgesteld. Is ze na vijf maanden het verband tussen haar aantekeningen kwijt? Ik herken mijzelf in elk geval niet in haar verhaal.

En wat een argumentatie, uit het voorbeeld over mijn eten kan ze toch nooit een dergelijke conclusie over mijn psychosociale leven afleiden? Met een dergelijk eetgedrag kan ik evengoed psychosociaal de beest uithangen als een evenwichtig leven leiden. Toevallig ging ik op de dag uit mijn dagverhaal naar een vriend, en niet eens om te lunchen, hij zat toevallig een boterham te eten en bood mij er ook een aan. Dat ik niet van koken houd, betekent niet dat ik thuis alleen maar boterhammen eet. Het zal wel anders zijn bedoeld, maar zo staat het er wel. Het getuigt op z'n minst niet van zorgvuldigheid.

Ook dat ik me psychosociaal niet voldoende zou verzorgen roept vragen op. Hoezo? Ik ben met een langdurig ziekteverlof tussen allemaal werkende vrienden en kennissen. En ten gevolge van de rampen op mijn werk heb ik geen lust en energie om zelfs 'prettige dingen' te doen. Wie is trouwens verantwoordelijk voor die omstandigheden? De onderbouwing in de rapportage is minder dan mager.

Dat ik 'leefde voor de school' en daardoor geen gevarieerd sociaal leven had, is volledig te wijten aan de extreme werkdruk gedurende die bizarre jaren, zonder dat ze dit verband vermeldt. Nu kun je dat uitleggen als een obsessie van mij en niet als het gevolg van de

nalatigheid van mijn vorige directeur Henk Mali. Het doet er allemaal niet toe dat het er staat, maar schrijf wel dingen die kloppen en niet voor tweeërlei uitleg vatbaar zijn. Op haar niveau moet dat toch kunnen.

Toch zijn deze keuring en de rapportage zeer vriendelijk vergeleken met de volgende een jaar later. In de rapportage lees ik voor het eerst dat er sprake zou zijn van een ‘volledig reïntegratieplan’. Pas bij de volgende keuring krijg ik, als ik er zelf naar vraag, dat plan onder ogen. Daarin lees ik dat bij ‘Visie werknemer’ in het vakje ‘overeenstemming’ gewoon ‘ja’ is ingevuld. Maar ik weet van niets. En bij de ondertekening staat een voorgedrukte tekst: ‘Ondergetekende verklaart dat de inhoud van deze melding *niet* in overleg met de werknemer is opgesteld, *wegens onmacht*.’ De woorden ‘niet’ en ‘wegens onmacht’ zijn er met de hand bijgeschreven. Onmacht als eufemisme, maar een eufemisme voor wat eigenlijk?